

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

Кафедра підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Гарант освітньої програми

 Фротер О.С.

« 08 » серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**«ОБҐРУНТУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ РІШЕНЬ І
ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ»**

Освітній рівень перший (бакалаврський)

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність 051 Економіка

Освітня програма: Економіка

Факультет: Економіки і підприємництва

Умань – 2024 рік

Робоча програма з навчальної дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 051 Економіка освітньо-професійної програми Економіка. – Умань: Уманський НУС, 2024. – 28 с.

Розробники: д.е.н., професор Чернега І.І.

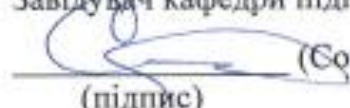
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

Протокол № 1 від «07» серпня 2024 року

Завідувач кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

(Соколюк С.Ю.)

(підпис)

«07» серпня 2024 року

Схвалено науково-методичною комісією факультету економіки і підприємництва

Протокол № 1 від «08» серпня 2024 року

Голова

(Мудрак Р.П.)

(підпис)

«08» серпня 2024 року

© УНУС, 2024 рік

© І.І. Чернега, 2024 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3,5	Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки	Обов'язкова	
Модулів – 1	Спеціальність: 051 Економіка	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		3-й	3-й
Загальна кількість годин - 105		Семестр	
		6-й	6-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи здобувача – 3	Освітній рівень: перший (бакалаврський) Освітня програма: Економіка	Лекції	
		36 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		28 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		41 год.	93 год.
		Вид контролю: екзамен	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять та самостійної роботи становить:
для денної форми навчання – 61% - 39%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» розроблена відповідно до Положення про методичне забезпечення освітнього процесу в Уманському національному університеті садівництва (схвалено Вченою радою УНУС, протокол №1 від 08.10.2020, із змінами та доповненнями від 11.07.2024, протокол № 8).

Навчальна дисципліна «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» належить до обов'язкових дисциплін, вивчення яких передбачено освітньо-професійною програмою «Економіка» підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 051 Економіка галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки.

Мета дисципліни: формування комплексу теоретичних і практичних знань здобувачів щодо сутнісної характеристики господарських рішень, технологій прийняття рішень господарської діяльності, обґрунтування господарських рішень та оцінювання їх ефективності, розрахунку невизначеності та аналізу господарських рішень, критеріїв прийняття рішень в умовах невизначеності, теорії корисності та методики її застосування у процесах прийняття рішень, критеріїв прийняття господарських рішень за умов ризику, вміння прийняття рішень у конфліктних ситуаціях, підприємницьких ризиків та їх впливу на прийняття господарських рішень, якісного та кількісного оцінювання підприємницьких ризиків, основ ризик-менеджменту.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- Вивчення сутнісної характеристики господарських рішень.
- Опанування технології прийняття рішень господарської діяльності.
- Набуття навичок обґрунтування господарських рішень та оцінювання їх ефективності.
- Набуття навичок розрахунку невизначеності та аналізу господарських рішень.
- Вивчення критеріїв прийняття рішень в умовах невизначеності.
- Опанування теорії корисності та методики її застосування у процесах прийняття рішень.
- Вивчення критеріїв прийняття господарських рішень за умов ризику.
- Набуття вміння прийняття рішень у конфліктних ситуаціях.
- Вивчення підприємницьких ризиків та їх впливу на прийняття господарських рішень.
- Набуття вміння якісного оцінювання підприємницьких ризиків.
- Набуття вміння кількісного оцінювання підприємницьких ризиків.
- Набуття знань щодо основ ризик-менеджменту.

Предметом дисципліни є процес обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків

Місце навчальної дисципліни в структурно-логічній схемі освітньо-професійної програми: вивчення дисципліни вимагає попереднього опанування знань з дисциплін: мікроекономіка, вища математика, інформатика, бухгалтерський облік, макроекономіка, міжнародна економіка, національна економіка, теорія ймовірності та математична статистика, менеджмент, економічний аналіз та інші суміжні науки.

Вивчення навчальної дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» передбачає формування та розвиток у здобувачів компетентностей і програмних результатів навчання відповідно до освітньо-професійної програми «Економіка» підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 051 Економіка галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки (табл. 1).

Таблиця 1

Матриця компетентностей і програмних результатів навчання, що формуються під час вивчення навчальної дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків»

Шифр компетентності	Компетентності	Шифр програмних результатів навчання	Програмні результати навчання
Загальні компетентності (ЗК)			
ЗК 4.	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	ПРН 5.	Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).
Спеціальні (фахові) компетентності (СК)			
СК 10.	Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.	ПРН 25.	Оволодіти практичним інструментарієм організації й ведення економічної діяльності та обґрунтування ефективних господарських рішень економічними суб'єктами з урахуванням галузевої специфіки аграрної економіки.

СК 11.	Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.	ПРН 17.	Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.
СК 12.	Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.	ПРН 22.	Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах.
СК14.	Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.	ПРН 10.	Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.
		ПРН 25.	Оволодіти практичним інструментарієм організації й ведення економічної діяльності та обґрунтування ефективних господарських рішень економічними суб'єктами з урахуванням галузевої специфіки аграрної економіки.
СК 15.	Здатність до розуміння специфіки соціально-економічних взаємовідносин та особливостей функціонування економічних суб'єктів в аграрній галузі.	ПРН 5.	Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

Методи навчання та засоби діагностики, що відповідають визначеним результатам навчання за навчальною дисципліною «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків», наведено в табл. 2, 3.

Таблиця 2

Результати, методи навчання та методи контролю за навчальною дисципліною «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків»

	Результати навчання за навчальною дисципліною	Методи навчання	Методи контролю
1	Знання:		
1.1	сутнісної характеристики господарських рішень	Лекція, практичне заняття з вирішення професійно орієнтованих задач, аналітична робота, кейс-метод, самонавчання через конспекти та посібники, Moodle	Усне опитування, тестування, участь у дискусії, виконання індивідуальних і командних завдань, підготовка та представлення презентацій, написання есе, контрольна (модульна) робота, підсумковий контроль
1.2	критеріїв прийняття рішень в умовах невизначеності		
1.3	критеріїв прийняття господарських рішень за умов ризику		
1.4	теорії корисності та методики її застосування у процесах прийняття рішень		
1.5	підприємницьких ризиків та їх впливу на прийняття господарських рішень		
1.6	основ ризик-менеджменту		
2	Уміння/навички:		
2.1	прийняття рішень господарської діяльності	Лекція, практичне заняття з вирішення професійно орієнтованих задач, дискусія, вирішення конкретних задач і ситуацій, аналітична робота, кейс-метод, самонавчання через конспекти та посібники, Moodle	Усне опитування, тестування, участь у дискусії, виконання індивідуальних і командних завдань, підготовка та представлення презентацій, написання есе, контрольна (модульна) робота, підсумковий контроль
2.2	обґрунтування господарських рішень та оцінювання їх ефективності		
2.3	розрахунку невизначеності та аналізу господарських рішень		
2.4	прийняття рішень у конфліктних ситуаціях		
2.5	якісного оцінювання підприємницьких ризиків		
2.6	кількісного оцінювання підприємницьких ризиків		

3	Комунікація:		
3.1	професійною спільнотою	Практичне заняття, дискусія, аналітична робота, вирішення ситуаційних задач	Участь у дискусії, виконання індивідуальних і командних завдань, підготовка та представлення презентацій, підсумковий контроль
3.2	персоналом		
3.3	фахівцями галузі економіки		
4	Автономія та відповідальність		
4.1	обґрунтування господарських рішень та оцінювання їх ефективності	практичне заняття з вирішення професійно орієнтованих задач, вирішення конкретних ситуацій, аналітична робота	Виконання індивідуальних і командних завдань, підготовка та представлення презентацій
4.2	прийняття рішень господарської діяльності		
4.3	прийняття господарських рішень в умовах невизначеності		
4.4	прийняття господарських рішень за умов ризику		
4.5	прийняття рішень у конфліктних ситуаціях		
4.6	якісного оцінювання підприємницьких ризиків		
4.7	кількісного оцінювання підприємницьких ризиків		

**Методи навчання та методи контролю програмних результатів
навчання з навчальної дисципліни «Обґрунтування господарських
рішень і оцінювання ризиків»**

Програмний результат навчання	Метод навчання	Методи контролю
ПРН 5.	Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).	Лекція, практичні заняття, дискусія, самостійна робота з підготовкою рефератів і презентацій, написання есе, самонавчання через конспекти та посібники, Moodle
ПРН 17.	Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.	Лекція, практичні заняття, дискусія, виступ з міні-лекцією з проблемних питань самостійна робота з підготовкою рефератів і презентацій, написання есе, самонавчання через конспекти та посібники, Moodle
ПРН 10.	Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.	Лекція, практичні заняття, дискусія, виступ з міні-лекцією з проблемних питань самостійна робота з підготовкою рефератів і презентацій, написання есе, самонавчання через конспекти та посібники, Moodle
ПРН 22.	Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах.	Лекція, практичні заняття, дискусія, виступ з міні-лекцією з проблемних питань самостійна робота з підготовкою рефератів і презентацій, написання есе, самонавчання через конспекти та посібники, Moodle
ПРН 25.	Оволодіти практичним інструментарієм організації й ведення економічної діяльності та обґрунтування ефективних господарських рішень економічними суб'єктами з врахуванням галузевої специфіки аграрної економіки.	Лекція, практичні заняття, дискусія, виступ з міні-лекцією з проблемних питань самостійна робота з підготовкою рефератів і презентацій, написання есе, самонавчання через конспекти та посібники, Moodle

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Обґрунтування, оцінка та аналіз господарських рішень в умовах ризику

Тема 1. Сутнісна характеристика господарських рішень.

- 1.1. Визначення господарського рішення та його елементів.
- 1.2. Аспекти прояву господарських рішень.
- 1.3. Принципи та класифікація господарських рішень.
- 1.4. Форми прийняття господарських рішень.
- 1.5. Оптимальність, результативність та якість господарських рішень – основні параметри та показники.
- 1.6. Параметри якості господарського рішення та умови її забезпечення.
- 1.7. Чинники, які впливають на ефективність господарських рішень.
- 1.8. Фактори, що визначають якість і ефективність управлінських рішень.

Тема 2. Технологія прийняття рішень господарської діяльності.

- 2.1. Сутність технології прийняття господарських рішень
- 2.2. Етапи технології прийняття господарського рішення та її алгоритм
- 2.3. Елементи процесу прийняття рішення
- 2.4. Складові прийняття та обґрунтування рішень: логіка, інтуїція, досвід
- 2.5. Різновиди процесу прийняття рішень
- 2.6. Класична, поведінкова та ірраціональна моделі прийняття рішень
- 2.7. Основні чинники, що впливають на прийняття рішення
- 2.8. Умови прийняття господарських рішень залежно від ступеня визначеності інформації, ранжирування умов прийняття рішень.

Topic 2. Decision-making technology of economic activity.

- 2.1. The essence of the technology of making economic decisions
- 2.2. Stages of business decision-making technology and its algorithm
- 2.3. Elements of the decision-making process
- 2.4. Components of decision-making and justification: logic, intuition, experience
- 2.5. Types of decision-making process
- 2.6. Classical, behavioral and irrational decision-making models
- 2.7. The main factors affecting decision-making
- 2.8. Conditions for making economic decisions depending on the degree of certainty of information, ranking conditions for decision-making.

Тема 3. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання їх ефективності.

- 3.1. оцінювання ефективності обґрунтування господарських рішень
- 3.2. критерії оцінювання господарських рішень. побудова шкали оцінювання
- 3.3. Підходи до обґрунтування та вибору рішень: нормативний; описовий; комплексний
- 3.4. Види та принципи оцінювання економічної ефективності господарських рішень
- 3.5. Контроль за перебігом виконання господарських рішень та його види

Змістовий модуль 2.

Невизначеність при прийнятті господарських рішень.

Тема 4. Невизначеність та аналіз господарських рішень.

- 4.1. Особливості функціонування підприємств за умов невизначеності
- 4.2. Сутність та основні причини невизначеності
- 4.3. Видова класифікація невизначеності
- 4.4. Урахування фактору невизначеності в управлінні підприємством та засоби її зниження
- 4.5. Невизначеність як першоджерело ризику
- 4.6. Використання ймовірнісного підходу для обґрунтування господарських рішень в умовах невизначеності

Тема 5. Критерії прийняття рішень в умовах невизначеності.

- 5.1. Критерії обґрунтування й прийняття господарських рішень в умовах невизначеності та їхня характеристика
- 5.2. Матриця прибутків і матриця витрат, особливості їхньої побудови
- 5.3. Критерії прийняття рішень в умовах повної невизначеності: критерій Вальда, критерій оптимізму, критерій песимізму, критерій мінімаксного ризику Севіджа, критерій песимізму-оптимізму Гурвіца
- 5.4. Критерії прийняття рішень в умовах часткової невизначеності: критерій Байєса, критерій Бернуллі-Лапласа
- 5.5. Умови оптимальності альтернатив за різними критеріями прийняття рішень в умовах ризиків

Тема 6. Теорія корисності та її застосування у процесах прийняття рішень.

- 6.1. Теорія корисності в системі процесів прийняття рішень
- 6.2. Детермінований еквівалент лотереї, премія за ризик та страхова сума
- 6.3. Методика побудови функції корисності. очікувана корисність події
- 6.4. Аксиоми теорії очікуваної корисності
- 6.5. Умови схильності, несхильності та байдужості до ризику
- 6.6. Типи осіб, що приймають рішення за ставленням до ризику

Тема 7. Критерії прийняття господарських рішень за умов ризику.

- 7.1. Принципи прийняття управлінських рішень за умов економічного ризику
- 7.2. Прийняття господарського рішення на засадах оптимального планування
- 7.3. Порівняльна оцінка варіантів управлінських рішень з урахуванням ризику
- 7.4. Метод побудови дерева рішень

Topic 7. Criteria for making business decisions under risk conditions.

- 7.1. Principles of management decision-making under conditions of economic risk
- 7.2. Making a business decision on the basis of optimal planning
- 7.3. Comparative assessment of options for management decisions taking into account risk
- 7.4. The method of building a decision tree

Тема 8. Прийняття рішень у конфліктних ситуаціях.

- 8.1. Види конфліктів
- 8.2. Цілі учасників конфліктних ситуацій
- 8.3. Моделі конфліктних ситуацій
- 8.4. Застосування елементів теорії ігор
- 8.5. Система теорії ігор. чиста та змішана стратегії, гарантований результат гри
- 8.6. Модель торгів

Змістовий модуль 3.

Підприємницькі ризики, оцінювання ризиків та основи ризик-менеджменту

Тема 9. Підприємницькі ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень.

- 9.1. Сутність ризику як економічної категорії
- 9.2. Фактори виникнення економічного ризику та його функції
- 9.3. Взаємозв'язок ризику і прибутку
- 9.4. Класифікації економічних ризиків
- 9.5. Джерела та чинники підприємницького ризику
- 9.6. Види економічних ризиків
- 9.7. Методи виявлення ризику
- 9.8. Обґрунтування господарських рішень в умовах ризику

Тема 10. Якісне оцінювання підприємницьких ризиків.

- 10.1. Методологія аналізу та оцінки ризику, показники оцінки економічного ризику
- 10.2. Сутність і групування якісних методів оцінювання ризику
- 10.3. Метод мозкового штурму
- 10.4. Методи експертних оцінок
- 10.5. Методи асоціацій та аналогій
- 10.6. Метод Делфі
- 10.7. Інші евристичні методи

Тема 11. Кількісне оцінювання підприємницьких ризиків.

- 11.1. використання кількісної оцінки ризику для ухвалення господарського рішення
- 11.2. Оцінка втрат при ухваленні господарського рішення в умовах ризику
- 11.3. Втрати у виробничому підприємстві
- 11.4. Втрати в комерційному підприємстві
- 11.5. Втрати у фінансовому підприємстві
- 11.6. Зумовленість витрат подіями різного класу
- 11.7. Статистичні розподіли втрат

Тема 12. Основи ризик-менеджменту.

12.1. Загальні положення ризик-менеджменту та його структурна схема

12.2. Правила ризик-менеджменту

12.3. Організація процесу управління ризиками

12.4. Методи управління економічними ризиками та оцінка ефективності їх застосування

12.5. Стратегія ризик-менеджменту

12.6. Стратегічне планування та прогнозування економічного ризику на підприємстві.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		го	л	п	лаб	інд		с.р.	го	л	п	лаб
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>
Змістовий модуль 1.												
Обґрунтування, оцінка та аналіз господарських рішень в умовах ризику												
Тема 1. Сутнісна характеристика господарських рішень.	10	4	2			4	10	1				9
Тема 2. Технологія прийняття рішень господарської діяльності. Topic 2. Decision-making technology of economic activity. *	12	4*	4*			4	12	1				11
Тема 3. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання їх ефективності	12	4	4			4	12		1			11
Разом за змістовим модулем 1	34	12	10			12	34	2	1			31
Змістовий модуль 2.												
Невизначеність при прийнятті господарських рішень												
Тема 4. Невизначеність та аналіз господарських рішень.	9	4	2			3	9	1				8
Тема 5. Критерії прийняття рішень в умовах невизначеності.	7	2	2			3	7		1			6
Тема 6. Теорія корисності та її застосування у процесах прийняття рішень.	7	2	2			3	7	1				6
Тема 7. Критерії прийняття господарських рішень за умов ризику. Topic 7. Criteria for making business decisions under risk conditions. *	7	2*	2*			3	7	1				6
Тема 8. Прийняття рішень у конфліктних ситуаціях.	7	2	2			3	7	1				6
Разом за змістовим модулем 2	37	12	10			15	37	4	1			32

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>
Змістовий модуль 3.												
Підприємницькі ризики, оцінювання ризиків та основи ризик-менеджменту												
Тема 9. Підприємницькі ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень.	10	4	2			4	10	1				9
Тема 10. Якісне оцінювання підприємницьких ризиків.	10	4	2			4	10		1			9
Тема 11. Кількісне оцінювання підприємницьких ризиків.	7	2	2			3	7		1			6
Тема 12. Основи ризик-менеджменту.	7	2	2			3	7	1				6
Разом за змістовим модулем 3	34	12	8			14	34	2	2			30
<i>Усього годин</i>	<i>105</i>	<i>36</i>	<i>28</i>			<i>41</i>	<i>105</i>	<i>8</i>	<i>4</i>			<i>93</i>

*Заняття проводяться на англійській мові, залучено стейкхолдерів для спільного проведення аудиторних занять

5. Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
Змістовий модуль 1.			
Обґрунтування, оцінка та аналіз господарських рішень в умовах ризику			
1.	Тема 1. Сутнісна характеристика господарських рішень.	2	
2.	Тема 2. Технологія прийняття рішень господарської діяльності. Topic 2. Decision-making technology of economic activity. *	4*	
3.	Тема 3. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання їх ефективності	4	1
Змістовий модуль 2.			
Невизначеність при прийнятті господарських рішень			
4.	Тема 4. Невизначеність та аналіз господарських рішень.	2	
5.	Тема 5. Критерії прийняття рішень в умовах невизначеності.	2	1
6.	Тема 6. Теорія корисності та її застосування у процесах прийняття рішень.	2	
7.	Тема 7. Критерії прийняття господарських рішень за умов ризику. Topic 7. Criteria for making business decisions under risk conditions. *	2*	
8.	Тема 8. Прийняття рішень у конфліктних ситуаціях.	2	
Змістовий модуль 3.			
Підприємницькі ризики, оцінювання ризиків та основи ризик-менеджменту			
9.	Тема 9. Підприємницькі ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень.	2	
10.	Тема 10. Якісне оцінювання підприємницьких ризиків.	2	1
11.	Тема 11. Кількісне оцінювання підприємницьких ризиків.	2	1
12.	Тема 12. Основи ризик-менеджменту.	2	
Разом		28	4

*Заняття проводяться на англійській мові, залучено стейкхолдерів для спільного проведення аудиторних занять

6. Самостійна робота

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
Змістовий модуль 1.			
Обґрунтування, оцінка та аналіз господарських рішень в умовах ризику			
1.	Тема 1. Сутнісна характеристика господарських рішень.	4	9
2.	Тема 2. Технологія прийняття рішень господарської діяльності. Topic 2. Decision-making technology of economic activity. *	4	11
3.	Тема 3. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання їх ефективності	4	11
Змістовий модуль 2.			
Невизначеність при прийнятті господарських рішень			
4.	Тема 4. Невизначеність та аналіз господарських рішень.	3	8
5.	Тема 5. Критерії прийняття рішень в умовах невизначеності.	3	6
6.	Тема 6. Теорія корисності та її застосування у процесах прийняття рішень.	3	6
7.	Тема 7. Критерії прийняття господарських рішень за умов ризику. Topic 7. Criteria for making business decisions under risk conditions. *	3	6
8.	Тема 8. Прийняття рішень у конфліктних ситуаціях.	3	6
Змістовий модуль 3.			
Підприємницькі ризики, оцінювання ризиків та основи ризик-менеджменту			
9.	Тема 9. Підприємницькі ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень.	4	9
10.	Тема 10. Якісне оцінювання підприємницьких ризиків.	4	9
11.	Тема 11. Кількісне оцінювання підприємницьких ризиків.	3	6
12.	Тема 12. Основи ризик-менеджменту.	3	6
Разом		41	93

7. Самостійна робота (індивідуальні завдання)

Заочна форма навчання

Самостійна робота (індивідуальні завдання) для здобувачів заочної форми навчання передбачає написання контрольної роботи. Метою виконання контрольної роботи є закріплення і поглиблення теоретичних знань і практичних навичок щодо формування комплексу теоретичних і практичних знань здобувачів щодо сутнісної характеристики господарських рішень, технологій прийняття рішень господарської діяльності, обґрунтування господарських рішень та оцінювання їх ефективності, розрахунку невизначеності та аналізу господарських рішень, критеріїв прийняття рішень в умовах невизначеності, теорії корисності та методики її застосування у процесах прийняття рішень, критеріїв прийняття господарських рішень за умов ризику, вміння прийняття рішень у конфліктних ситуаціях, підприємницьких ризиків та їх впливу на прийняття господарських рішень, якісного та кількісного оцінювання підприємницьких ризиків, основ ризик-менеджменту.

Під час вивчення навчальної дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» здобувачі заочної форми навчання виконують одне індивідуальне завдання, результати якого представляють у вигляді письмової роботи. Контрольну роботу здобувачі виконують самостійно протягом вивчення дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» з проведенням консультацій викладачем дисципліни відповідно до графіка навчального процесу.

Вказівки щодо написання контрольної роботи та індивідуальні завдання наведено у «Методичних рекомендаціях для самостійної роботи та виконання контрольних робіт з дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» для здобувачів факультету економіки і підприємництва заочної форми навчання спеціальності 051 «Економіка», які входять до методичного забезпечення дисципліни. Контрольна робота зараховується, якщо в ній повністю висвітлені теоретичні і практичні питання.

8. Методи навчання

Теоретичні та практичні положення дисципліни вивчаються здобувачами в процесі роботи над лекційним курсом, участі у семінарських заняттях, при виконанні індивідуальних завдань (здобувачами заочної форми навчання), самостійній роботі, яка полягає у вивченні та опрацюванні наукової, навчально-методичної літератури, законодавчих і нормативних актів, виконанні навчальних завдань.

При викладанні навчальної дисципліни для активізації навчального процесу передбачено застосування сучасних навчальних технологій, таких, як: лекції-бесіди, робота в мікрогрупах, семінари-дискусії, кейс-метод,

аудіовізуальний метод, метод «дерева рішень», презентації. Лекції-бесіди – при читанні лекції здобувачам даються питання для самостійного розміркування, що дає змогу зосередити увагу на найбільш важливих проблемах теми, яка вивчається, визначити зміст і темп викладу навчального матеріалу з урахуванням рівня підготовленості та освіти аудиторії. Окрім питань здобувачів, вона допускає викладення ними своєї точки зору з того чи іншого питання. Робота в мікрогрупах використовується з метою є розв'язання дилем, що потребують колективного обговорення. Кейс-метод (метод аналізу конкретних ситуацій) передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу. Застосування аудіовізуального методу передбачає використання можливостей Інтернет, теле-, відео-, фото-, аудіо- та інших матеріалів у навчальному процесі. Метод «дерева рішень» використовується з метою зважити переваги і недоліки різних варіантів дій, рішень тощо, аналізуючи та оцінюючи альтернативні варіанти розв'язання проблеми та прогножуючи наслідки кожного з них.

Дистанційні технології навчання є однією з форм індивідуалізації освітнього процесу, що ґрунтується на принципах відкритого навчання з широким використанням комп'ютерних навчальних програм різного призначення та створює інформаційне освітнє середовище для передачі веб-ресурсів навчальних дисциплін і взаємодії між учасниками. Дистанційне навчання в Уманському НУС здійснюється відповідно до положення «Про організацію поточного, семестрового контролю та проведення атестації здобувачів освіти із застосуванням дистанційних технологій в Уманському національному університеті садівництва». Для забезпечення освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання в УНУС і використовується система управління навчанням Moodle. Матеріали курсу «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» розміщені на платформі Moodle. В разі запровадження карантинних обмежень проводяться відеоконференції в форматі лекцій або семінарів. Зв'язок здобувачів з викладачем забезпечують різноманітні сучасні платформи, такі як: Zoom, Google Meet, Moodle.

9. Методи контролю

Для забезпечення оцінювання здобувачів проводиться модульний контроль.

Модульний контроль передбачає перевірку стану засвоєння визначеної системи елементів знань та вмінь здобувачів з того чи іншого модулю.

При контролі систематичності та активності роботи на семінарських

заняттях оцінюванню в балах підлягають: рівень знань, необхідний для виконання завдань, що передбачені для самостійного опрацювання; повнота, якість і вчасність їх виконання; рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на семінарських заняттях; активність при обговоренні питань, що винесені на семінарські заняття; результати експрес-контролю тощо.

При контролі виконання самостійної роботи, яка передбачена робочою програмою дисципліни, оцінюванню в балах підлягають: самостійне опрацювання окремих питань; написання рефератів, есе; підготовка конспектів навчальних чи наукових тестів; підготовка реферативних матеріалів тощо.

При виконанні модульних (контрольних) завдань оцінюванню в балах підлягають теоретичні знання і практичні уміння, яких набули здобувачі після опанування певного модуля. Модульний контроль проводиться письмово або з використанням платформи MOODLE у формі тестів.

Повторне виконання модульних контрольних робіт на вищу кількість балів дозволяється, як виняток, з поважних причин за погодженням викладача, який викладає дисципліну, з дозволу декана факультету.

У разі невиконання певних завдань поточного контролю з об'єктивних причин, здобувачі мають право, з дозволу викладача, скласти їх до останнього семінарського заняття. Час і порядок складання визначає викладач.

У разі, коли здобувач не з'явився на проведення модульної контрольної роботи без поважних причин, він отримує нуль балів. Передача модульного контролю допускається у строки, які встановлюються викладачем.

Знання здобувача з певного модуля вважаються незадовільними, за умови коли сума балів його поточної успішності та за модульний контроль складають менше 60% від максимально можливої суми за цей модуль. В такому випадку можливе повторне перескладання модуля у терміни встановлені викладачем. Рейтингова сума балів з навчальної дисципліни після складання модулів виставляється як сума набраних здобувачем балів протягом семестру.

10. Розподіл балів, які отримують здобувачі

В основу рейтингового оцінювання знань здобувача закладена спеціальна 100-бальна шкала оцінювання (максимально можлива сума балів, яку може набрати здобувач за всіма видами контролю знань з дисципліни з урахуванням поточної успішності, самостійної роботи, науково-дослідної роботи тощо). Кількість балів, які можна набрати у ході вивчення курсу дисципліни розподіляються наступним чином:

Денна форма навчання

Змістові модулі	Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2					Змістовий модуль 3				Модульний контроль	Екзамен	Загальна сума балів
	Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12			
Кількість балів	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	10	30	100
- активність на практичних заняттях	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3			
- виконання самостійної роботи	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2			

Заочна форма навчання

Змістові модулі	Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2					Змістовий модуль 3				Модульний контроль	Екзамен	Загальна сума балів
	Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12			
Кількість балів	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	10	30	100
- активність на практичних заняттях			3		3					3	3				
- виконання самостійної роботи	5	5	2	5	2	5	5	5	5	2	2	5			

Шкала оцінювання: національна та ECTS для екзамену

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, курсового проекту (роботи)
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Оцінка «відмінно» (90 – 100 балів). Здобувач має систематичні та глибокі знання навчального матеріалу, вміє без помилок виконувати практичні завдання, які передбачені програмою курсу, засвоїв основну й ознайомився з додатковою літературою, викладає матеріал у логічній послідовності, робить узагальнення й висновки, наводить практичні приклади у контексті тематичного теоретичного матеріалу.

Оцінка «добре» (74 – 89 балів). Здобувач повністю засвоїв навчальний матеріал, знає основну літературу, вміє виконувати практичні завдання, викладає матеріал у логічній послідовності, робить певні узагальнення й висновки, але не наводить практичних прикладів у контексті тематичного теоретичного матеріалу або допускає незначні помилки у формулюванні термінів, категорій, невеликі помилки у розрахунках при вирішенні практичних завдань.

Оцінка «задовільно» (60 – 73 бали). Здобувач засвоїв матеріал не у повному обсязі, дає неповну відповідь на поставлені теоретичні питання, допускається грубих помилок при вирішенні практичного завдання.

Оцінка «незадовільно» (менше 60 балів). Здобувач не засвоїв навчальний матеріал, дає неправильні відповіді на поставлені теоретичні питання, не володіє основними методами наукових досліджень при виконанні практичних завдань. Здобувач не допускається до складання іспиту, якщо кількість балів одержаних за результати успішності під час поточного та модульного контролю (відповідно змістовому модулю) впродовж семестру в сумі не досягла 35 балів.

11. Методичне забезпечення

Методичні вказівки:

1. Чернега І.І. Методичні вказівки для практичних занять та самостійного вивчення дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти факультету економіки і підприємництва галузі 05 «Соціальні та поведінкові науки». Умань. Сочінський. 2024 р. 28 с.
2. Чернега І.І. Методичні вказівки для виконання контрольних робіт з дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти факультету економіки і підприємництва галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки». Умань. Сочінський. 2024 р. 34 с.
3. Чернега І.І. Електронний навчальний курс для дистанційного вивчення навчальної дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти факультету економіки і підприємництва галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

12. Рекомендована література

Базова

1. Акімова Л.М. Етапи становлення економічної безпеки держави: зарубіжний та вітчизняний досвід. Державне управління: удосконалення та розвиток. № 8. 2016. 260 с.
2. Андрушків Б.М., Малюта Л.Я. Економічна та майнова безпека бізнесу: навчальний посібник. –Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2016. – 180 с.
3. Вишня В. Б., Гавриш О. С., Рижков Е. В, .Основи інформаційної безпеки : навч. Посібник. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутріш. справ, 2020. 128 с.
4. Іванова Н.С. Економічна безпека : навч. посібник. Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. маркетингу, менеджменту та публ. адміністрування. Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2020. 139 с.
5. Кокарєв І.В., Рибальченко Л.В., Рижков Е.В., Сидоренко К.Г., Тютченко С.М. Документування та викриття діяльності організованих злочинних груп, пов'язаної з мінімізацією доходів та легалізацією коштів. – Дніпро : ДДУВС, 2019. 32 с.
6. Лактіонова О. А. Управління фінансовими ризиками: навчальний посібник. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 256 с.
7. Марченко О. С. Економічна безпека підприємства : навч. посіб. М-во освіти і науки України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. екон. теорії. – Харків : Право, 2022. – 246 с.
8. Небава М. І., Міронова Ю.В. Економічна безпека підприємства : навчальний посібник. – Вінниця : ВНТУ, 2017. – 73 с.
9. Ортинський В. Аналіз нормативно-правової основи забезпечення економічної безпеки. Вісник Національного університету «Львівська

- політехніка». Юридичні науки. 2016. № 855. С. 4-12. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn>
10. Пекін А. Економічна безпека підприємств як економіко-правова категорія. Економіст : наук. журнал. – 2017. № 8. С. 23-25.
  11. Рибальченко Л.В., Косиченко О.О. Латентність економічних злочинів як загроза безпеці підприємництва в Україні // Регіональна економіка та управління. № 3 (25). 2019. С. 68-73.
  12. Рибальченко Л.В., Рижков Е.В., Косиченко О.О. Вплив тіньової економіки на економічну безпеку України. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. - 2019. № 2 (99). С. 175-183.
  13. Скопенко Н.С., Федулова І.В., Мазник Л.В., Кириченко О.М., Удворгелі Л.І. Економічні ризики: методи вимірювання та управління: Навчальний посібник; за заг. ред. Скопенко Н.С. К. : НУХТ, 2021. 344 с.
  14. Сутність та історія формування національної економічної безпеки. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://megalib.com.ua>
  15. Чернега І.І., Нестерчук Ю.О., Бленда Н.О., Жарун О.В., Костюк В.С. Вплив лідерства на процес управління соціально-трудовими відносинами в інституціональному середовищі розвитку підприємництва в контексті економічної безпеки бізнесу // «Актуальні питання у сучасній науці (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія Економіка», Серія «Державне управління», Серія «Техніка», Серія «Історія та археологія»)»: журнал. 2023. № 8(14) 2023. С. 150-162.
  16. Чернега І.І., Нестерчук Ю.О., Бленда Н.О., Жарун О.В., Костюк В.С. Вплив лідерства на процес управління соціально-трудовими відносинами в інституціональному середовищі розвитку підприємництва в контексті економічної безпеки бізнесу // «Актуальні питання у сучасній науці (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія Економіка», Серія «Державне управління», Серія «Техніка», Серія «Історія та археологія»)»: журнал. 2023. № 8(14) 2023. С. 150-162.
  17. Чернега І.І., Хахалін М.В. Оцінка ризиків та економічна безпека бізнесу у логістичній діяльності промислових підприємств // «Наука і техніка сьогодні» (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Фізико-математичні науки», Серія «Техніка»)»: журнал. 2023. № 3(17) 2023. С. 152-163.

Допоміжна

18. Cherneha I., Garazha, O., Shyian, D., & Petrenko, O. Entrepreneurship development in completion of administrative-territorial and land reforms: sustainability of rural areas and investment competitiveness Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice. 2022. 2(43), 373–379. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.43.2022.3563> [Міжнародна наукометрична база: Scopus & Web of Science]
19. Cherneha I.I., Burliai A.P., Burliai O.L., Nesterchuk Yu.O., Sokoliuk S.Yu., Osipova A.A. Minimization of environmental risks in crops cultivation // Ukrainian Journal of Ecology, 2021, 11 (3) P. 296–304.

20. I. CHERNEGA, V. ULANCHUK, S. SOKOLYUK, O. ZHARUN, M. KOROTIEIEV, O. TUPCHIIY, N. BLENDА. IMPACT OF WAR ON THE QUALITY OF PEOPLE'S LIFE // Вісн. УНУС. Серія «Економіка». 2023. № 103. Ч 2. С. 29-39.
21. Inna CHERNEHA, Nataliia BLENDА, Mykola KOROTIEIEV, Olena ZHARUN and Volodymyr ULANCHUK World Crisis and Inflation Processes of Recent Years: Causes and Consequences. Proceedings of the 41rd International Business Information Management Association Conference // Education Excellence and Innovation Management through. Granada, Spain. 2023. P. 1354–1361.
22. Rybalchenko L. Ensuring enterprise economic security // Scientific Bulletin of the Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs. - 2019. - Special Issue № 1 (102). – P. 268-271
23. Rybalchenko L., Kosyuchenko O. Features of latency of economic crimes in Ukraine // SCIENTIFIC BULLETIN OF THE DNIPROPETROVSK STATE UNIVERSITY OF INTERNALAFFAIRS. 2019. SPECIAL ISSUE № 1.- P.264-267
24. Кокарев І.В., Рибальченко Л.В., Рижков Е.В., Сидоренко К.Г. Методичні рекомендації з виявлення конвертаційних центрів. - Дніпро: ДДУВС, 2019. 24 с
25. Рибальченко Л.В. Вплив інфляційних процесів на фінансову безпеку держави // Використання сучасних інформаційних технологій в діяльності Національної поліції України: матеріали Всеукр. наук.-практ. семінару (23 листопада 2018 р., м. Дніпро). – Дніпро: ДДУВС, 2018. С. 77-78
26. Рибальченко Л.В., Буцанова К.Г. Основні тенденції шахрайства на підприємстві. The 1st international scientific and practical conference “science, society, education: topical issues and development prospects” (December 16-17, 2019) SPC “Sci-conf.com.ua”, Kharkiv, Ukraine. 2019. P. 648-651
27. Ставерська Т.О., Шевчук І.Л., Механізм управління забезпечення фінансової безпеки підприємства. Харківський державний університет харчування та торгівлі. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wpcontent/uploads/2017/09/253.pdf>
28. Тютченко С.М. Методи оцінки рівня економічної безпеки підприємства. Матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару «Використання сучасних інформаційних технологій в діяльності національної поліції України» (23 листопада 2018 р., м. Дніпро). – Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2018. 150 с., с.87
29. Тютченко С.М. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємств. Матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару «використання сучасних інформаційних технологій в діяльності національної поліції України» (23 листопада 2018 р., м. Дніпро). – Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2018. – 150 с., с.91

30. Тютченко С.М. Організаційне забезпечення фінансової безпеки підприємництва. Матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару «Використання сучасних інформаційних технологій в діяльності національної поліції України» (23 листопада 2018 р., м. Дніпро). – Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2018. С.116
31. Чернега І. І., Соколюк К. Ю., Прокопчук О.Т., Тупчій О.С., Жарун О. В., Коротеєв М. А. Analysis of the labor market and directions for improving the system of social protection and social security in Ukraine. Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва. Випуск 104. Частина 2. 2024. С. 202-212.
32. Чернега І.І. Заходи щодо реалізації механізму управління соціально-економічною системою підприємства / І.І. Чернега // Екон. вісн. Запоріз. держ. інженер. акад. 2018. № 1(13).
33. Чернега І.І., Князев Д.О., Пономарьова М.С., Бленда М.О. Економічна ефективність виробництва та управління комерційною діяльністю підприємств галузі овочівництва в умовах сучасного бізнес-середовища // «Вчені записки» : Збірник наук. праць. 2022. Випуск 29(1). 2022. С. 67-82.
34. Чернега І.І., Нестерчук Ю.О., Бленда Н.О. Державна підтримка діяльності підприємницьких структур аграрного сектору України // Збірник наукових праць УНУС. Серія «Економіка». 2021. № 99. Ч 2. С. 232-239
35. Чернега І.І., Панахно Р.В. Управління матеріально-технічним забезпеченням в аграрному секторі // «Наукові інновації та передові технології» (Серія «Управління та адміністрування», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»): журнал. № 11(25) 2023. С. 447-458.
36. Чернега І.І., Соколюк С.Ю., Жарун О.В., Коротеєв М. А., Тупчій О.С. Формування інноваційного проекту шляхом прийняття ефективних управлінських рішень // Вісн. УНУС. Серія «Економіка». 2021. № 98. Ч 2. С. 203-211.
37. Чернега І.І., Хахалін М.В. Логістичні системи та їх роль у ланцюгах вартості // Актуальні питання у сучасній науці. Серія «Економіка». № 4(22), 2024. С. 253-264.
38. Чернега І. І. Заходи щодо реалізації механізму управління соціально-економічною системою підприємства // Екон. вісн. Запоріз. держ. інженер. акад. 2018. № 1(13). С. 60–64.
39. Чернега І. І., Бленда Н.О. Алгоритм розробки та реалізації стратегії підприємства // Вісн. УНУС. Серія «Економіка». 2021. № 99. Ч 2. С. 302-309.
40. Чернега І. І., Бурляй О.Л., Бленда Н.О., Пономарьова М.С., Прозорова Н.В. Обізнаність суб'єктів соціально-трудових відносин в інституціональному бізнес-середовищі // Вісн. ХНАУ. Серія «Економічні науки». 2021. № 2 (1). С. 148-161.
41. Чернега І. І., Нестерчук Ю.О., Соколюк С.Ю., Непочатенко О.А., Жарун О.В. Конкурентні переваги соціально-економічного механізму

- підприємницької діяльності у бізнес-середовищі та економічна безпека бізнесу // Вісн. ХНАУ. Серія «Економічні науки». 2021. № 2 (2). С. 62-73.
42. Чернега І. І., Уланчук В.С., Жарун О.В., Непочатенко О.А., Тупчій О.С. Застосування економіко-математичного моделювання для прийняття рішення при аналізі ризику використання фінансових ресурсів підприємства // Вісн. ХНАУ. Серія «Економічні науки». 2021. № 2 (1). С. 262-271.
43. Чернега І.І., Соколюк С.Ю., Бленда Н.О., Жарун О.В., Коротєєв М.А., Май данюк Р.П. Глобальна світова криза 2020-2023 років та її вплив на діяльність підприємницьких структур. Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва. Випуск 104. Частина 2. 2024. С. 383-391.

Основні нормативно-правові акти

44. Закон України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» №2163-VIII від 08.07.2018. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19/conv>
45. Концепція забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2012 р. № 569-р.
46. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.99 р. № 996-XIУ (зі змінами).
47. Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ Міністерства економіки України від 2 березня 2007 року № 60.
48. Про Концепцію боротьби з тероризмом: Указ Президента України від 25.04.2013 р. № 230/2013. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/230/2013>.
49. Про Концепцію економічної безпеки споживчої кооперації України: Постанова Ради центральної спілки споживчих товариств України від 12.11.2008 (зі змінами).
50. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19 червня 2003 року, N 964-IV (зі змінами).
51. Про основи національної безпеки: Закон України від 19.06.2003 р. № 964-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 39. Ст. 351.
52. Про Раду національної безпеки і оборони України: Закон України від 05.03.1998 р. № 183/98-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1998. № 35. Ст. 237. Редакція від 11.01.2019, підстава 2646-VIII.
53. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року “Про Стратегію національної безпеки України”: Указ Президента України від 26.05.2015 р. № 287/2015. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>.
54. Про Стратегію національної безпеки України: Указ Президента України від 12 лютого 2007 року № 105/2007 (зі змінами).

13. Перезарахування та визнання результатів навчання

Перезарахування та визнання результатів навчання з дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» або окремого її елемента відбувається відповідно до Положення про порядок визнання в Уманському національному університеті садівництва результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті (<https://www.udau.edu.ua/ua/file/4n0x>).

Здобувачі вищої освіти мають право на визнання результатів навчання в неформальній та інформальній освіті (курси навчання в центрах освіти, курси інтенсивного навчання, семінари, конференції, олімпіади, конкурси наукових робіт, літні чи зимові школи, бізнес-школи, тренінги тощо) в обсязі, що загалом не перевищує 25 % освітньої програми.

14. Політика академічної доброчесності

У процесі навчання з дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків», здобувачі повинні дотримуватися встановлених правил академічної доброчесності, визначених Кодексом доброчесності Уманського національного університету садівництва (<https://www.udau.edu.ua/ua/file/4dH7>). При підготовці рефератів, виконанні індивідуальних науково-дослідних завдань, а також під час проведення контрольних заходів очікується, що всі роботи подані здобувачами будуть їхніми оригінальними дослідженнями та міркуваннями.

Будь-які види порушення академічної доброчесності, зокрема плагіат, неправомірне використання чужих ідей, фальсифікація даних чи співучасть у таких діях, є абсолютно неприпустимими і не толеруються. Виявлення ознак академічної недоброчесності у письмовій роботі здобувача є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від обсягу порушення.

З метою запобігання порушенням і підвищення якості академічних робіт, здобувачам настійно рекомендується користуватися належними академічними ресурсами та інструментами для перевірки робіт на плагіат, а також звертатися за консультаціями з питань правильного цитування і академічного письма.

15. Зміни у робочій програмі на 2024-2025 навчальний рік.

Зміни, внесені до робочої програми на 2024-2025 навчальний рік, охоплюють:

1. Внесення коригувань в розподіл балів, що їх отримують здобувачі в процесі вивчення дисципліни;
2. Оновлення переліку рекомендованої літератури.

1.